

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SANKT
ANNÆ PLADS
NR. 5

SKT. ANNÆ PLADS NR. 5

SKT. ANNÆ PLADS NR. 5

En Bygnings

Historie

✱

UDGIVET AF

D. F. O. K. (DET FORENEDE OLIEKOMPAGNI)

KØBENHAVN · MCMXXVII

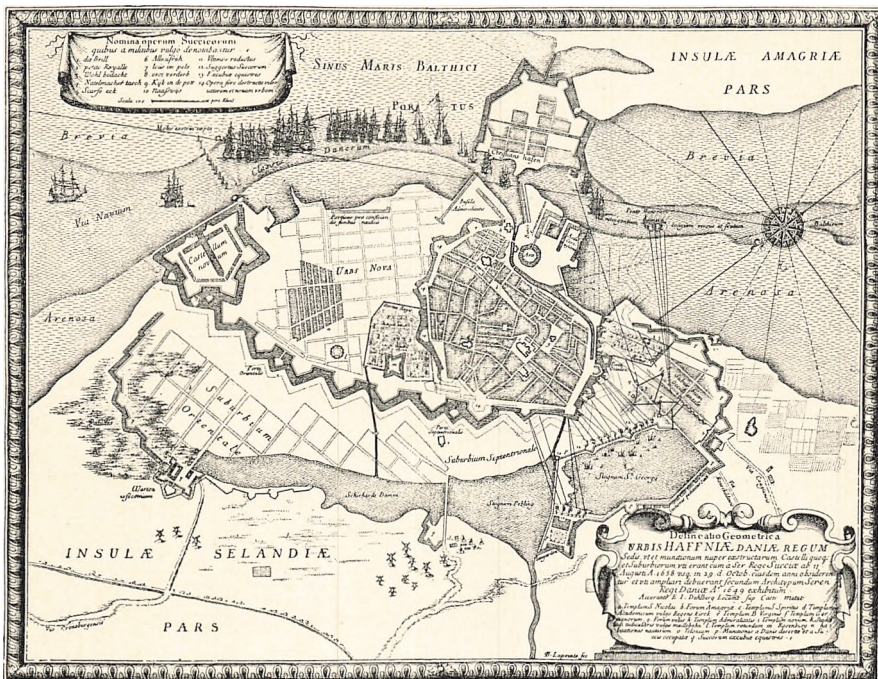
Det Forenede Olie Kompagni's nye Ejendom, Sankt Annæ Plads Nr. 5, Skt. Annæ Østre Kvarter, Matrikulnummer 109 efter Rawerts Matrikul, er opført 1796 af den Mand, hvorefter Matriklen har Navn, Stadskonduktør i København, Jørgen Henrik Rawert. Før vi gør nærmere Rede for denne Mand og hans Hus, vil det være rimeligt at se, hvorledes det Kvarter, hvori det ligger, er opstaaet, og hvorfra Pladsen har sit Navn.

Paa Kong Hans' Tid, da dette Sted laa et godt Stykke uden for Stadens østre Port, fik en Borger, Klaus Jensen Denne Tilladelse til at opføre et Hospital her. Han havde, uvist af hvilken Grund, siddet i Fængsel, men gjort det Løfte, at om han slap fri, vilde han »Gud og den hellige Jomfrues Moder til Ære« bygge et Kapel og et Gjæsthus for »fattige, syge, saare og pokkige Mennesker, som pleie at ligge paa Gader og Stræder i Kjøbenhavn og for deres Sygdoms Skyld ei kunne faa Herberge«. Det er ikke godt at sige, om dette Løfte bevirkede hans Frigivelse, men efter denne holdt han, hvad han havde lovet, og indsamlede flittigt Almisser til sin Stiftelse. 1516 paabegyndtes Bygningen af Skt. Anne Kapel og Gjæsthus, som det blev kaldt, vist omtrent paa det Sted, hvor Skt. Annæ Plads nu munder ud i Bredgade. Klaus Denne fik dog ikke længe Fred her.

Under de Uroligheder, der fulgte paa Christian II's Flugt og rimeligvis ved Byens Belejring i 1523, ødelagdes Bygningerne, og den fromme Forstander maatte flytte sit Hospital først helt til Smaaland, senere til St. Gertruds Kapel paa Rosengaarden.

Navnet blev dog bevaret som Stednavn, idet den tilhørende Anlægsbro, en Dæmning af store Kampesten ud i Dybet, blev liggende og maa have spillet nogen Rolle ikke alene for tilsejlende Skibe, men endog for Flaaden. Da Christian IV søgte at skabe en kongelig Flaade, der var ham og Riget værdig, strakte Københavns Havn ikke til. Ud for Slotsholmen og Bremerholm var der ikke Plads nok til Flaadelejet; det maatte lægges nordligere ved Skt. Anne Bro; men da Skibene her var udsatte for Angreb fra Søen, anlagde han Skansen ved Skt. Anne Bro, der senere udvidedes til det nuværende Citadel, og paa Christianshavnsiden et Blokhús til Beskyttelse af Havneudløbet, der yderligere sikredes — ogsaa mod Søens Angreb — ved Opfyldninger fra begge Sider. Samtidig anlagdes Toldboden; men den gamle Skt. Anne Bro, der nu kun generede ved at rage ud i den nye Havn, maatte forsvinde.

Under Christian IV og Frederik III blev Københavns middelalderlige Befæstningslinie, der hidtil fra Nørreports Bolværk omtrent følgende Gothersgade i en buet Linie var ført til Østerport paa Kongens Nytorvs nuværende Plads, forandret. Fra Nørreport blev den ført mere i Nordøst, uden om Rosenborg og Nyboder til Kastellet. Der indvandt herved et mægtigt Terræn for Byen. Men endnu

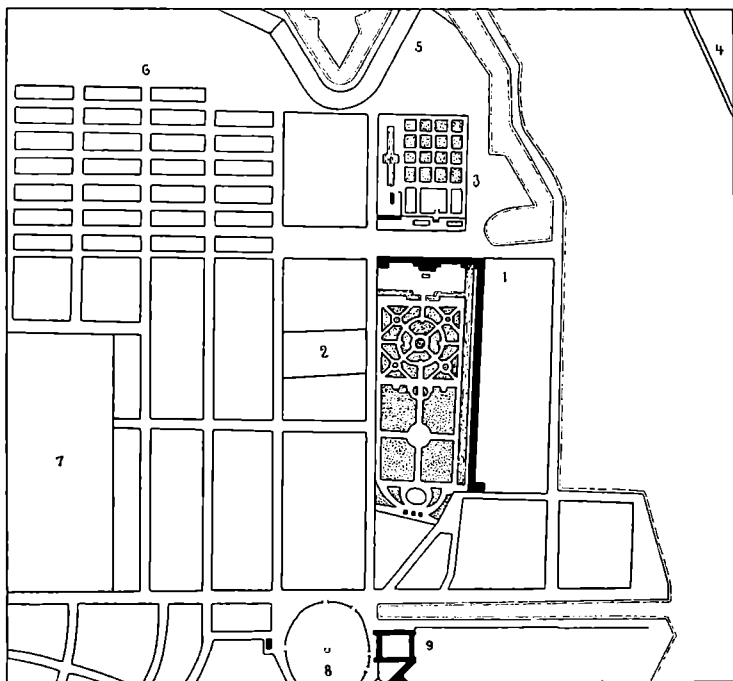
KØBENHAVN 1658

visende Ny-København, Skansen ved Sankt Anne Bro og selve den gamle Bro. Udenfor Vesterport ses Dronningens Enghave og Svenskernes Løbegrave.

Efter kobberstukket Kort af Carl Gustavs Ingeniør-general Dahlberg.

i mange Aar henlaa dette »Ny-København« for Størstedelen ubebygget, optaget af Haver og enkelte Landsteder, medens Nyboder langt ude laa som en Landsby for sig.

I Aarene efter 1660 samlede Frederik III's Dronning Sofie Amalie sig her en stor Grund ved Køb af en Del Haver og det islandske Kompagnis Reberbane, der laa mellem Amaliegade og Ny Toldbodgade. Hendes tidligere Lysthave — Dronningens Enghave uden for Vesterport, nu optaget af Tivoli og Kvarteret vest herfor — blev øde-

SOFIE AMALIENBORG

1. Sofie Amalienborg med Have. 5. Citadellet. 6. Nyboder.
8. Krindsen paa Kongens Nytorv.

Efter en Plan fra 1692 i Ingeniørkorpsets Arkiv.

lagt ved Carl Gustavs Belejring, og hun ønskede at skabe sig et Lystslot, større og prægtigere, Enevoldsdronningen værdigt. Paa ovenstaaende Kort ser man Grundplanen af Slotsanlægget, begrænset af »den brede Gade« i Vest og Fredericiagade i Nord, medens den gik helt ned til det lille Torv mellem Store og Lille Strandstræde i Syd. Her lod hun anlægge sit pragtfulde Slot Sofie Amalienborg. Det paabegyndtes 1667, men blev aldrig helt fuldført, og allerede 1689, fire Aar efter at Dronningen havde lukket

SOFIE AMALIENBORG

Efter en Gouache af J. J. Bruun i Nationalmuseet.

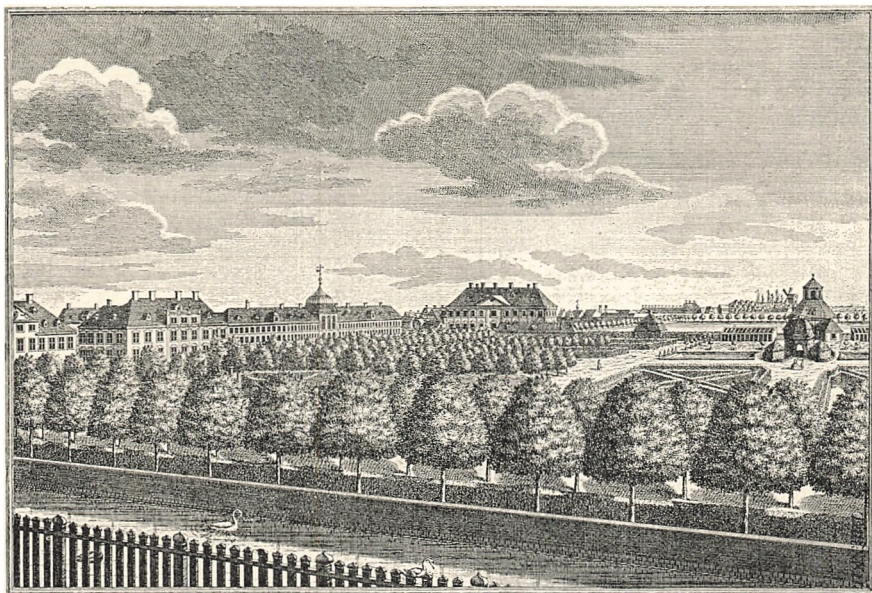
sine Øjne her, nedbrændte det til Grunden ved en sørgelig Brand. Den udbrod i det tilhørende Teater, og over 200 Mennesker mistede Livet.

Slottet blev aldrig genopbygget. Ruinerne og Slotskirken, der ikke var brændt, nedbrødes ca. 1700 og Stenene brugtes til Opførelse af Den Herre Zebaoths Kirke (Garnisons Kirke) ved Skt. Anne Gade, der 1692 var anlagt henoven den sydligste Del af Slotshaven. Resterne af Dronningens Grund omdannedes under Christian V og Frederik IV efter en Plan af Ole Rømer, dels til en kongelig Lysthave, dels til en Exercerplads, den saakaldte Mønsterplads. Haven og Mønsterpladsen var omgivet af Grave. Saaledes henlaa da den østre Side af den brede Gade, eller, som den nu kaldtes, Norgesgade, til henimod Midten af det attende

Aarhundrede. Den vestre Side blev efterhaanden stærkt bebygget.

I Anledning af den oldenborgske Stammes 300 Aars Jubilæum besluttede Frederik V i 1749 at bortskænke den kongelige Lysthave og Exercerpladsen til Byggegrunde. Anlægget af det nye Kvarter, der fik Navnet Frederiksstaden, blev betroet Hofbygmester Nicolai Eigtved, og alle Façadetegninger skulde godkendes af ham. Paa denne Karré, der altsaa nu begrænses af Skt. Annæ Plads, Bredgade, Toldbodvej og Ny Toldbodgade, rejste der sig i Løbet af kort Tid et magnifikt Kvarter, med den monumentale Frederiksplads — eller som den snart kom til at hedde Amalienborg Plads — indrammet af fire adelige Palæer som Midtpunkt.

Eigtved, Baroktidens ypperste danske Arkitekt har selv givet Tegning til en Del af Kvarterets største Bygningsværker. Frederiks Hospital og de fire Palæer paa Amalienborg, som han sammen med Marcus Tuscher byggede for de fire Adelsmænd Adam Gottlob Moltke, Løvenskjold, Joachim Brockdorff og Levetzau er opført i den fransk-sachsiske Stil med de smukke, bevægede, men velafvejede Façader, saaledes som han havde lært det paa sine Rejser, og giver København Betydning som en af Sen-Barokkens Hovedstæder. Ligesom Rigmænd for et lille Hundrebaar siden havde kappedes om at bygge stort og prægtigt paa det nyregulerede Kongens Nytorv, blev det nu moderne at bygge i Frederiksstaden. I Norgesgade opførte Grev Berckentin et Palæ lige for Munden af Dronnin-

AMALIENBORG HAVE

I Forgrunden Graven mod Sankt Annæ Plads. Bag Lysthuset i Haven ses Mønsterpladsen omgivet af Træer. I Bredgade ses Bebyggelsen langs vestre Side med nuværende Moltkes Palæ og Østre Landsret.

Efter Stik fra Hafnia hodierna.

gens Tværgade (det nuværende Odd Fellow-Palæ), og paa Hjørnerne af Frederiksgade byggedes de to Palæer, der ligeledes ligger den Dag i Dag, for Baron Dehn og Grev Bernstorff. Paa Skt. Annæ Plads havde Gehejmeraad von der Osten bygget paa Hjørnet af Amaliegade (nuværende Nr. 13 paa Skt. Annæ Plads) og Justitsraad Lintrup, senere adlet Lindenchrone, paa Hjørnet af Bredgade, det nuværende engelske Gesandtskab. Herimellem havde to Haandværksmestre som de først byggede i Kvarteret opført de nuværende Numre 7 og 9, Tvillingejendomme, hvortil

Eigtved havde givet Tegning. De er nu stærkt ombyggede, men har været af samme Type som de to Huse, der endnu den Dag i Dag ligger i Amaliegade over for »Det gule Palæ« (Numrene 15 og 17).

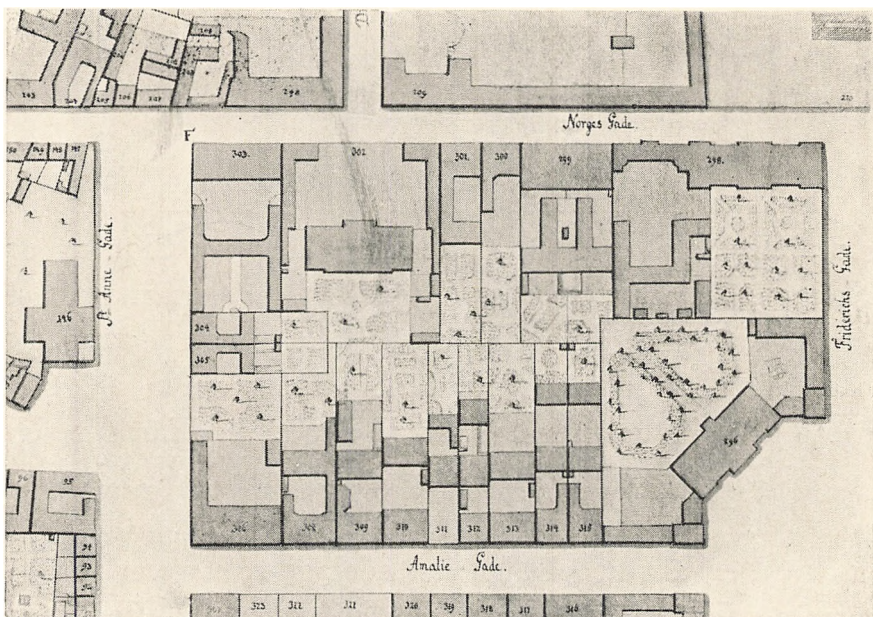
Ud mod Skt. Annæ Plads var Grunden mellem Nr. 9 og det von Osten'ske Palæ udlagt til Haver, og Grunden mellem Nr. 7 og det Lindencrone'ske Palæ, dér hvor Det Forenede Olie Kompagni's Ejendom nu ligger, optoges af Palæets Gaardsplads og Stalde. — Saaledes saa da den nordlige Side af Skt. Annæ Plads ud i sidste Halvdel af det attende Aarhundrede.

Omkring Aarhundredskiftet ramtes København af flere store Ulykker. 1794 brændte Christiansborg Slot, og da Kongen, der nu stod uden Tag over Hovedet, maatte se sig om efter en passende Bolig, faldt hans Øje ret naturligt paa de fire adelige Palæer paa Amalienborg Plads, der da ogsaa siden har været kongelig Residens, hvilket selvsagt forhøjede Kvarterets Fornemhed end yderligere. Allerede Aaret efter overgik der paany Staden en stor Brandulykke, hvorved en Trediedel af Byen ødelagdes. Rawert begynder sin »Historiske Beretning om Kjøbenhavns Ildebrand 1795« saaledes:

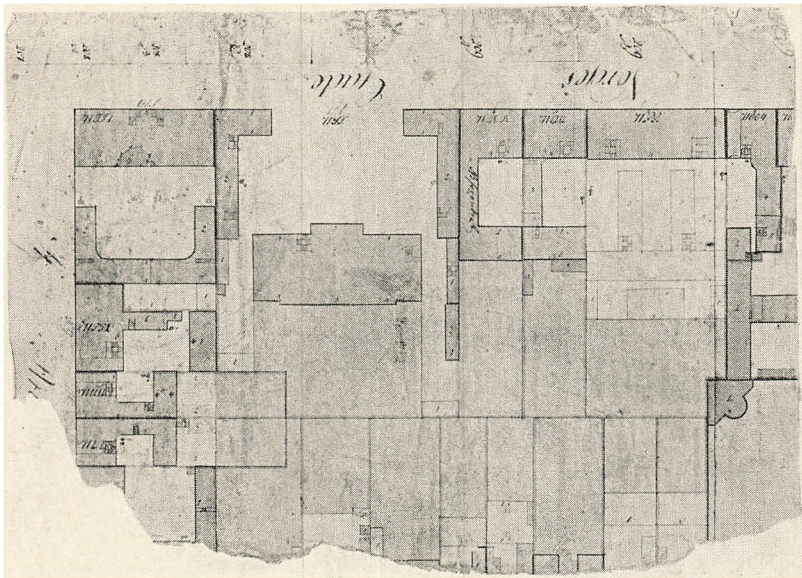
»Ved store usædvanlige indtræffende Tilfælde, hvis mægtige Virkninger efterlade dybe Indtryk hos værende og kommende Slægter, blive Mennesker, Tider og Steder mærkværdige i Historiens Aarbøger. Blandt slige mærkværdige Tider tæller Kiøbenhavn med rette den 5te, 6te og 7de Junii 1795. Fredagen den 5te Juni var den ulykkelige Dag, da en heftig Ildebrand udbrød pludselig Kl. 3 om Eftermiddagen i et Skuur ved den saa kaldte Dellehave paa Gammelholm (tilforn Bremerholm), et Sted for Flaadens Tømmermaterialier og Brænde, hvorfra den siden ved en stærk Blæst af Syd-Ost med uimodstaaeligt Magt rasede frem, og i mindre end 2 Dage ødelagde omtrent en 3die Deel af Staden eller, 943 Huse.«

SANKT ANNÆ PLADS' OMGIVELSER c. 1755

Den Lindenchrone'ske Gaards Grund omfatter ogsaa nuværende Nr. 3 og 5.
Efter Geddes Kort i Raadstuearkivet.

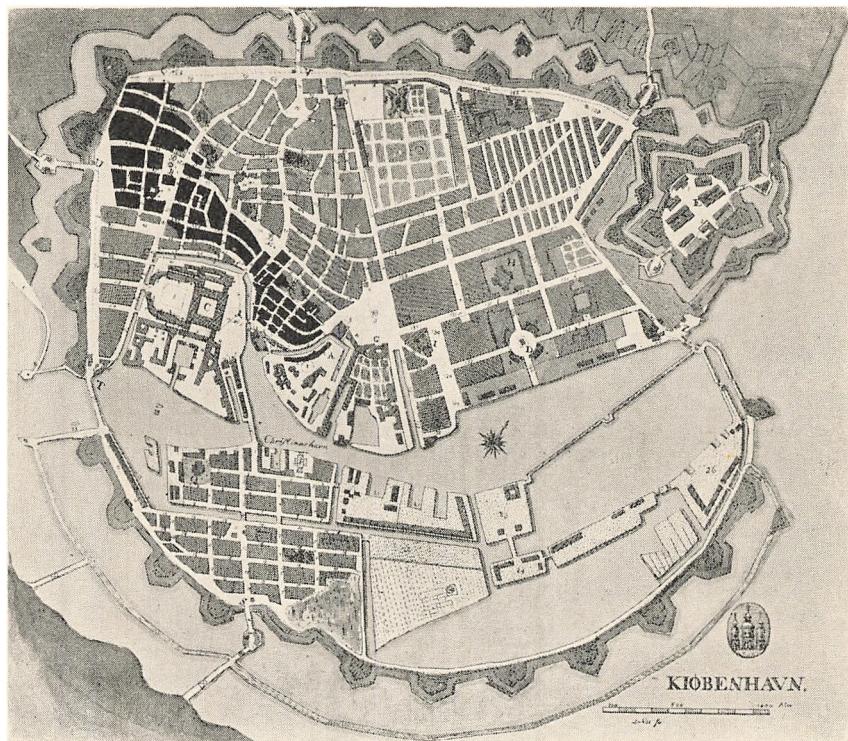
Umiddelbart efter Branden tilskrev kgl. danske Cancellie Københavns Magistrat om at indkomme med Forslag om, hvad der maatte være at iagttage, førend der begyndtes at bygge paany, og Magistraten beordrede Stadsbygmesteren, Professor Meyn og Stadskonduktøren, Professor Rawert til at indkomme med et Forslag og en Plan for et forbedret Anlæg af den afbrændte Del af Staden. Planen skulde være færdig paa 48 Timer og kom til at gaa ud paa at sikre det afbrændte Kvarter bedre i Fremtiden, dels ved at gøre Gaderne bredere og anlægge dem »efter rette og lige Linier«, dels ved at de enkelte Bygninger op-

SANKT ANNÆ PLADS' OMGIVELSER c. 1800
 med nuværende Nr. 5's Grund bebygget.
Efter Kort i Raadstuearkivet.

førtes paa forsvarligere Maade, af mere brandsikre Materialer og med to Trapper i alle Huse.

Denne Ildsvaade medførte selvfølgelig et stærkt Byggeri i København. Dels skulde den nedbrændte Bydel genopføres, og dels blev det nødvendigt at bygge nye Huse i nyere Kvarterer, da Grundene mange Steder blev mindre ved den forlangte Udvidelse af Gaderne. Kongen, eller vel rettere Kronprins Frederik, havde den 11. September 1795 skænket Københavns Magistrat et Stykke af Rosenborg Have, der da gik helt op til Adelgade, til Byggegrunde. Professor Meyn havde givet Tegning til det Jerngitter

KORT OVER KØBENHAVN 1795
 der viser den brændte Del af Staden (den sorte Del).
Efter koloreret Stik af G. L. Lahde.

med Sandstenssøjler og de smaa for Butikker bestemte Pavilloner, som staar den Dag i Dag. Paa det indvundne Terræn anlagdes Kronprinsessegade, og Dronningens Tværgade, der hidtil endte blindt, førtes igennem hertil. Ligeledes i Frederiksstaden blev der bygget stærkt i disse Aar, og blandt de flittigste Bygherrer finder vi J. H. Rawert, der rimeligvis i alle Tilfælde ogsaa selv har tegnet sine Bygninger. I Kronprinsessegade har han opført Nr. 26 og

28 og paa Skt. Annæ Plads Nr. 5 som Bolig for sig selv, og senere Tvillingejendommen Nr. 11. Byggeaaret for Nr. 5 er 1796, altsaa lige efter Branden. Stilen er den da herskende Ny-Klassicisme, der var bragt os her til Landet 1755 med den indkaldte Architekt Jardin, kun ganske faa Aar efter at den var opstaaet i Frankrig.

Denne Stilart var hurtigt kommet i Yndest, og ved de store, danske Arkitekter Harsdorff og C. F. Hansens Virksomhed udfoldede den sig til en rig Blomstring, der prægede den københavnske Arkitektur omkring Aarhundredskiftet. Klassicismen var opstaaet som en Reaktion mod Barokken og navnlig mod dennes senere Form, Rococo'en. Løsnet var Ro, Sandhed og Naturlighed, og selv om det ikke altid var videre bevendt med Sandheden, idet Murfladerne, der skulde se ud som Natursten, som Regel var malede med Stenkulør eller pudsede med Kalkpuds, har dog Datidens Arkitekter, Harsdorffs Elever, skænket os en smuk Type paa det borgerlige Privathus, som vi kender saa godt fra det omkring 1800 genopbyggede København og kan finde mange Eksempler paa, f. Eks. blot ved en Rundtur i Kvarteret mellem Gammel- og Nytorv, Vimmelskiftet og Højbro Plads.

Blandt disse Elever af Harsdorff var ogsaa Jørgen Henrik Rawert. Han var født 16. August 1751 i Christiania som Søn af Kaptajn Ole Jørgen Rawert og var ogsaa selv bestemt for den militære Løbebane. 1773 blev han Kadet paa den militære matematiske Skole i Christiania, men allerede 1775 blev han ansat ved Ingeniørkorpset i København, hvor han 1778 avancerede til Sekondløjtnant og 1787 til Premierløjtnant. I sin Løjtnantstid besøgte han Akademiets Bygningsskole og fik her baade den lille og den store Sølvmedaille.

1790 udnævntes han til Stadskonduktør i København, en Stilling hvortil hans dobbelte Uddannelse som Ingeniør og Arkitekt gjorde ham særlig skikket, og han fungerede i dette Embede lige til sin Død 1823. I denne Periode indtraf to af de største Katastrofer, der har ramt København i den nyere Tid: Branden 1795 og Bombardementet 1807, og efter begge disse Ulykker paahvilede der Rawert et umaadeligt Arbejde. Efter Ildebranden var han meget ivrig for at faa Gaderne regulerede og for at faa tilvejebragt bedre og sikrere Bebyggelsesforhold. I det hele skylder København for en stor Del ham det Udseende, som Byen fik efter 1795. Det var saaledes paa hans Forslag, at det gamle Raadhus, der hidtil havde skilt Gammel- og Ny-Torv ad, ikke blev genopbygget, og at de nedbrændte

Ravert

Efter Silhouet i Det kgl. Bibliotek.

Huse mellem Højbrostræde og Store Færgestræde sløjfedes, saa at Højbroplads opstod i deres Sted. Ved disse Foranstaltninger har han sikkert først og fremmest tænkt i Fremtiden at lette Begrænsningen af en Bybrand, men det fremgaar dog ogsaa af, hvad han skriver, at han har haft en æstetisk Hensigt hermed, og at han er stolt over at have bidraget til, »at Staden har vundet i Skjønhed ved

disse stolte og herlige Pladser«. Han var ogsaa Sjælen i Anlægget af Kronprinsessegade, som Magistraten lod den kalde, idet man dog ikke kunde tage Hensyn til de rædsomme Navne, Rawert bragte i Forslag: »Gavegade«, som en Hentydning til Kongens rige Gave til Byen, eller »Havegade«, fordi den løb langs Kongens Have.

København fik først en Byggelov i 1856; men efter Branden blev der nedsat en Kommission til Udarbejdelse af Byggeregler. Disse blev for en Del til paa det Grundlag, Meyn og Rawert havde givet i deres 48-Timers Plan. Punkt eet er dog aabenbart indsat af andre, formodentlig af trafikale Hensyn. Da det er gaaet over i alle de senere Byggelove og har haft en betydelig Indflydelse paa Byens Udseende, skal det citeres her:

»Hjørnerne paa de Huse, der opføres af nye, skulle alle vegne, hvor en Spidsvinkel haves, brækkes paa 5 Alens Brede, til et Fag Vindue med Piller.«

Efterser man Kvarteret mellem Vingaardsstræde og Holmens Kanal, der nedbrændte komplet og staar nogenledes urørt, som det blev genopbygget, vil man heller ikke finde et eneste ret Hjørne paa Husene. Overalt, hvor Gaderne skærer hinanden — og i dette Kvarter findes der netop en Mængde Smaagader — dannes der ligesom en lille 8-kantet Plads. Senere har det aabenbart været lettere at faa Dispensation paa dette Punkt, som nu igen haandhæves strængt af Hensyn til den stærkt stigende Automobiltrafik.

Rawerts Embede omfattede foruden, hvad der er underlagt Stadskonduktøren, ogsaa en Del af det, der nu sorterer

SANKT ANNÆ PLADS 1806

Tilvenstre i Forgrunden Nr. 5.

Sepiategning af C. W. Eckersberg i Kobberstiksamlingen.

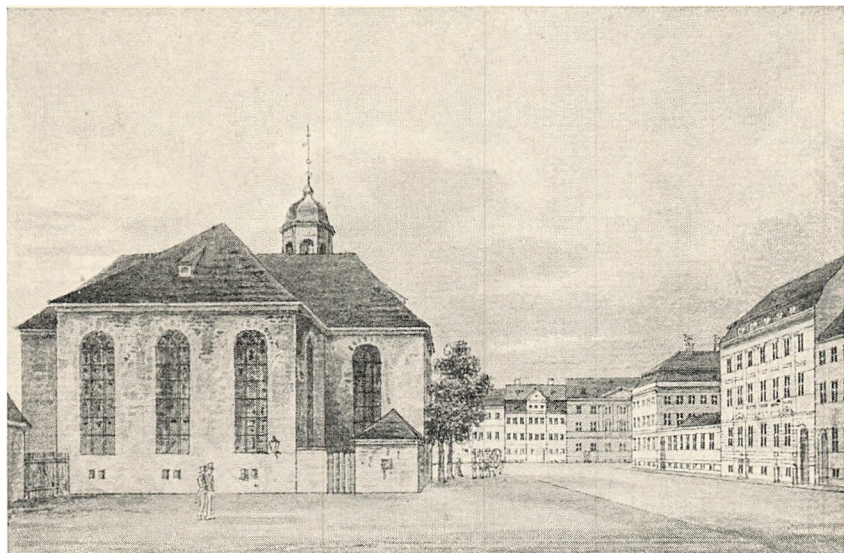
under Skattedirektøren, og den Skattereform, der blev en Følge af de for Danmark saa uheldige, politiske Begivenheder omkring 1800, gav ham et betydeligt Arbejde. For Københavns Vedkommende paalagdes der Husejerne den saakaldte Bygningsafgift, som nødvendiggjorde en Opmaaling af Bygningerne, hvad der tog ham over 3 Aar, skønt han havde først 16 og senere endda flere Assisterter til Hjælp. Det var i det hele ikke faa Skatter, der i disse for Staten saa trange Aar blev paalagt Københavns Borgere. En Skatteberegning viser, at der af Baron Reedtz Thotts Ejendomme er svaret Bygningsafgift, Ildstedskat, Vægterskat, Renovationsskat, Sprøjteskat, Lygteskat, Indkvarter-

ringsskat, Borgervæbningsskat, Brolægningssskat og Vandsskat. Derimod blev Indkomstskatten først indført 1810.

Da han var færdig med Opmaalingen til Bygningsafgiften i 1806, forfattede han en ny Matrikul for København, hvad der i et Aar lagde Beslag paa hans Tid og hans Kræfter. Ødelæggelserne ved Bombardementet i 1807 gav ham atter Ekstraarbejde, dels ved den Udvidelse og Regulering af Gaderne i de ødelagte Kvarterer, som blev en Følge heraf, dels fordi de beskadigede Bygninger blev fritagne for Bygningsafgift, hvad der gav Anledning til nye Opmaalinger og Beregninger.

Som Stadskonduktør havde han en Gage af 400 Rdlr., som Regnskabsfører for Indkvarteringsskatten og Borgervæbningsskatten henholdsvis 450 og 133 Rdlr. Sølv aarlig; men ved Siden heraf var han sportellønnet, hvad der sikkert ikke har betydet saa ganske lidt. Han vaagede nærsomt over, at ingen greb ind i hans Forretninger, og hans Regninger til private Folk, Magistraten og de forskellige Commissioner, for hvilke han arbejdede, gav ofte Anledning til Kritik, men Rawert vidste i Reglen at forsvare sig med gode Grunde. Efter alt at dømme har han været en myndig og forstandig Mand, der med Lethed udtrykte sine Tanker og Meninger klart og tydeligt paa Papiret.

Skønt hans Embede saaledes lagde stærkt Beslag paa hans Arbejdskraft, fik han dog, som vi har set, Tid til at optræde baade som Bygherre og Arkitekt. Foruden de fire omtalte Ejendomme, Skt. Annæ Plads Nr. 5 og 11 og Kronprinsessegade Nr. 26 og 28, som han byggede den ene efter

SANKT ANNÆ PLADS c. 1830

Mellem Nr. 5 og det Lindencrone'ske Palæ ses endnu dettes lave Staldbygning.
Efter Sepiategning af H. G. F. Holm i Bymuseet.

den anden, efterhaanden som han solgte dem (han har saaledes boet i dem alle fire), har han for Staten bygget Wildersgades Kaserne, og for Traktør Løbel har han rimeligvis ogsaa været Arkitekt ved Opførelsen af »Hotel Royal«, Ved Stranden 18. Men mange andre Huse, hvis Arkitekt er ukendt, skyldes rimeligvis hans Tegninger. Med Oberst i Borgervæbningen, Stadshauptmann, Tømrermester A. Hallander — en af Tidens andre driftige Bygmestre — har han samarbejdet flittigt. De købte saaledes i Kompagni 1799 det bernstorffske Palæ i Bredgade (senere Kong Georgs Palæ) og solgte herfra en Del af Haven til Kongehuset for den dengang mægtige Sum af 4 Rdlr. pr. Kvadratalen. Ligeledes har de ejet en Del af den Grund, hvorpaa den

gamle Ingeniørkaserne i Kronprinsessegade (nu Nr. 46) senere blev opført.

Antagelig har disse Byggeforetagender givet Rawert en god Fortjeneste, men en risikabel Forretning har det dog været. Byggeomkostningerne var i Perioden lige efter Branden, hvor $\frac{1}{3}$ af Københavns Befolkning hurtigt skulde have nyt Tag over Hovedet, selvfølgelig steget stærkt. I sin Beretning om Branden fortæller Rawert herom paa en Maade, saa man mærker den interesserede Bygherrers letforstaaelige Bitterhed derunder:

»Da hver, hvis Nærings-Drift var standset, iilte med at faae de nødvendigste Bygninger opbygte, sadtes strax saa mange Handverksmestere i Arbejde, saa at deres sædvanlige Antal Svende ikke kunne bestride samme. Dette gav enhver Anledning til at spænde Buen saa sterk som muligt. — En Leilighed heller ingen forsømte at benytte sig af. Arbejdslønnen steg uhørt. Hvad Svendene foreskrev maatte Bygherrerne rette sig efter, og betale hvad der forlangtes, og endda være vel tilfreds at de ikke forlode Arbejdet, naar den saalunde hiemsøgte Bygherre ikke gav i Drikkepenge og Brændeviin, ligesaa meget som Daglønnen. Og endda vilde Muur- og Tømmerfolk ikke entrere i noget Arbejde uden Akkord — — — og ingen Svend indgik nogen Akkord, naar han ikke forudsaae at kunde tiene 9 a 10 Mk til 2 Rdlr. om Dagen.

De satte rigtig nok Pengene igien i Omløb. Størstedelen af dem der strax begyndte at bygge, vare Brændeviinsbrændere, vel vidende at det dyrt betalte Arbejde skulde

SANKT ANNÆ PLADS c. 1850

Tilvenstre i Forgrunden ses det nu opbyggede Nr. 3.

Efter Akvarel af H. G. F. Holm i Bymuseet.

deres Vinskibelighed indbringe igien. De agtede derfor ikke paa at uddele rigelige Drikkepenge, og at skiænke Handværkerne fuldt op, stolende paa, at Arbeidet skulle drives og fortos desmere. Men de lagde ikke Mærke til, at naar Svende, Dreng, Handtlangere i nogen Tid havde modtaget Bygherrens Gavnildhed, ansaae de samme for Skyldighed, uden Vederlag i mere Anstrængelse til Arbeide.

Med alt dette saae man Bygninger at reises af deres Aske som Championer, og det var paafaldende at see en Bygning efter den anden taghængt i utrolig kort Tid.

Det overgik langt den Forestilling, man gjorde sig strax efter Branden.«

Men ved Siden af denne praktiske Virksomhed fandt han ogsaa Tid til Læregerning og litterært Arbejde. 1790—1800 holder han Forelæsning over militær Landmaaling for Københavns Garnisons Officerer; fra 1800 er han ansat som Professor i Matematik ved Kunstakademiet, medens han samtidig læser over civil Bygningskunst ved Ingeniørkorpsets Læreinstitut. Hans litterære Virksomhed er heller ikke ringe og spænder over vidt forskellige Felter. Foruden den førnævnte historiske Beretning om Ildebranden 1795 har han udgivet Bøger om den geometriske og trigonometriske Landmaaling, »Om Tømmerets Styrke i Almindelighed og Biælkernes i Særdeleshed«, »Om Brandanstalter og et nyt opfundet Slukkemiddel«, »Fuldstændig og letfattelige Forelæsnings over Bygningskunsten«, hvortil han endda selv har faaet Tid at stikke Kobberstikkene, »De fem Søjleordner« — alt Emner som maa ligge en Ingeniør og Arkitekt nær. Men han har ogsaa udgivet »Det danske Krigsbibliotek« og »Det danske Krigsmagazin«; han har skrevet Afhandlinger om Bagerovne, om Sukkerraffinaderier, ja endog »Om at tillave Suppe og Gelee af Been og Knogler«, saa man vil forstaa, at han var en Mand, fyldt med Interesse for alt, hvad der kunde gavne hans Land og dets Borgere.

Ogsaa som Kunstner har han virket, idet han har tegnet og i nogle Tilfælde selv stukket Vignetter, som har tjent til Udsmykning af Titelblade i Tidens Smag. De er uden

kunstnerisk Værdi og forekommer os nu nærmest komiske i deres bombastiske, historiske eller allegoriske Kompositioner, men de forstærker de Indtryk, man har faaet af Rawerts store Flid og Ihærdighed.

Født i Norge følte han sig dog som Dansker, og 1814 »erklærede han paa Stedet, at han vilde forblive i Kongen af Danmarks Tjeneste«. Foruden at være udnævnt til Stadskonduktør i København og Professor ved Kunstakademiet, hvoraf han senere blev Æresmedlem, fik han i 1807 Titel som Justitsraad og døde 1823 som General Krigs-Commissair.

Rawert beboede kun sin nye statelige Gaard i tre Aar; 1798 afhændede han den til Kammerherre, Greve Joachim Bernstorff (1771—1835). Da denne i 1807 som Direktør i det udenrigske Departement under Kronprins Frederiks og Udenrigsministeren, Greve Chr. Günther Bernstorffs Fraværelse førte de Forhandlinger med Englænderne, der fik Krigen til Følge, var Patriciergaarden paa Skt. Annæ Plads Hovedstadens politiske Centrum. Den gik ikke urørt gennem Bombardementet, omend den Ødelæggelse, der blev forvoldt, ikke var stor. De af Magistraten beskikkede Vurderingsmænd, Murermester Jacob Lyng og Tømrermester Henr. Meyer beskriver Skaden saaledes:

»I Følge den høye Magistrats Udmeldelse have vi tvende undertegnede indfundet os paa St. Annæplads N. 109 i Herr Grev Bernstorffs Gaard for at taxere og vurdere den Skade som fornævnte Gaard ved Bombardementet er tilføjet. — Til Gaden er endeel Ruder spoleret og ligeledes til Gaarden, en Bombe har slaget ned fra Taget og slaget et Tagvindue itu og spoleret noget af Taget, slaget Hul i Loftet og nær(!) i Gibsdækkenet i 4de Etage og derfra paa Trappegangen og beskadiget endeel af Gibsdækkenet og Væggene. 2den, 3die og 4de Etage nogen Trin paa Trappen er overslaget, i 2den Etage er et Værelse som

GAMMEL STALDBYGNING I GAARDEN

vender i Modgaarden(!) som baade Gibsdækkenet, Pannel og Tapetserie er beskadiget, og en dobbelt Dør er spoleret og en ditto beskadiget, et Værelse i første Etage, hvori noget Tapetserie er beskadiget, en Dør til Portkammeret er og spoleret og andre Steder der nær om i Værelserne som støder til Trappen er Gesimserne beskadiget.

Fornævnte Skade taxeres og vurderes af os efter vores bedste Skjønnende for den Summa 300 Rd. skriver Tre Hundrede Rigsdaler Dansk Courant.«

Kiøbenhavn den 22de Sept. 1807.

Meyer.

Lynge.

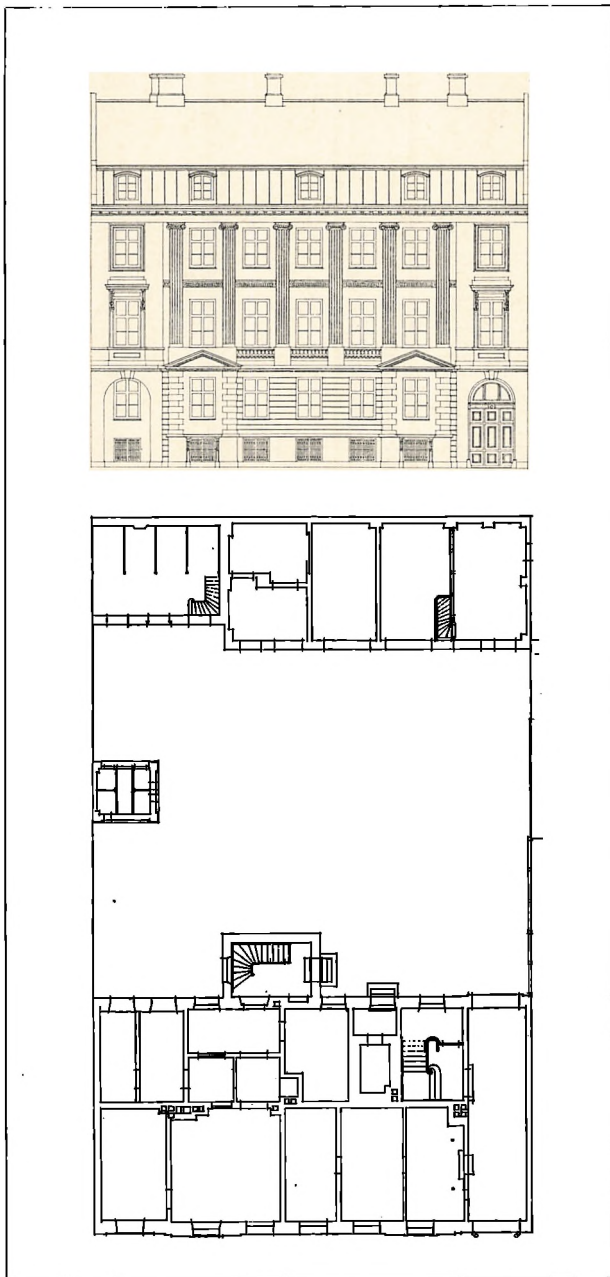
Saavidt de mere bevægede Blade af Ejendommens Historie. Herefter glider den ind i roligere Forhold, der, som det ses af følgende Ejerliste, særlig karakteriseres ved, at Ejendommen fra 1842 til 1920 igennem 3 Generationer er i samme Families Besiddelse.

- 1795 i December sælges til Professor Rawert en Del af en »Gaard i Norgesgade«, paa Hjørnet af »St. Annæ Gaden«. Ejendommen opføres i 1796.
- 1799 sælger Rawert til Greve Joachim Bernstorff, Direktør i Udenrigs-Departementet.
- 1813 sælger Bernstorff til Kammerherre, Hofjægermester, Greve Hardenberg Reventlow for 16666 Rb. D.
- 1842 tilskødes den (for 27408 Rb. D.) Geheimeraad, Hofjægermester Charles Borre, Baron af Selby, som lader Ejendommen overføre til det saakaldte »Friherrelige Selby'ske Forlods«, hvis skiftende Besiddere efterhaanden succederer i Besiddelsen saaledes: 1886 Greve Preben Charles Bille-Brahe-Selby og i 1919 Greve Henrik Bille-Brahe-Selby. Med denne sidstnævnte gaar den ud af denne Slægts Besiddelse, idet den i
- 1920 sælges til Grevinde Helle Vibeke Krag-Juel-Vind-Frijs, der saa ved Skøde af 15. November
- 1926 overdrager Ejendommen til D. F. O. K. (Det Forenede Olie Kompagni).

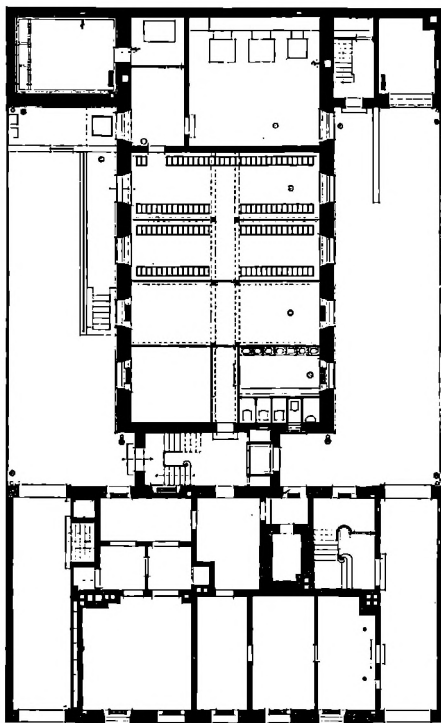
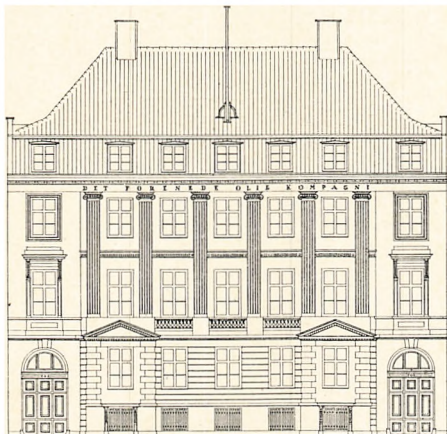
Efter at Det Forenede Olie Kompagni allerede i nogle Aar havde lidt under stigende Pladsmangel i sine gamle, lejede Lokaler i Amaliegade 22 og derfor havde overvejet forskellige Forslag til Erhvervelse af andre Kontorlokaler, bestemte Kompagniet sig til i Efteraaret 1926 at acceptere et Forslag, som Arkitekterne A. Skjøt-Pedersen og C. Lütichau fremkom med, og hvorefter Kompagniet skulde erhverve det gamle Palæ paa Skt. Annæ Plads Nr. 5 og i Tilslutning til dette paa den til Ejendommen hørende meget betydelige Grund lade opføre en moderne Kontorbygning, som vilde afgive fuldt tilsvarende Lokaler til Kompagniets Virksomhed og tillige afgive tilstrækkelig Reserveplads til fremtidige Udvidelser.

Ved Planernes Udarbejdelse var det kun naturligt, at Kompagniet ønskede fastholdt som Retningslinie, at den gamle, smukke og stilfulde Arkitektur, saavel udvendig som indvendig, skulde bevares og det nye tilpasses derefter. Ved Omdannelsen af Forhuset til Kontorlokaler var Kompagniets Dispositionsfrihed imidlertid yderligere begrænset derved, at Bygningen var fredet i Klasse A. Dette forhindrede den fulde, økonomiske Udnyttelse af nogle af Forhusets Lokaliteter, men til Gengæld medførte det, at der over de paagældende Rum kom en Skønhed og Fornemhed, der sikkert kan siges at ligge over det almindelige.

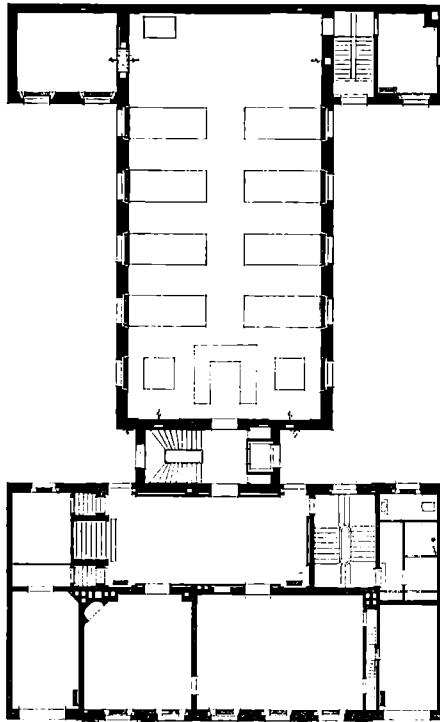
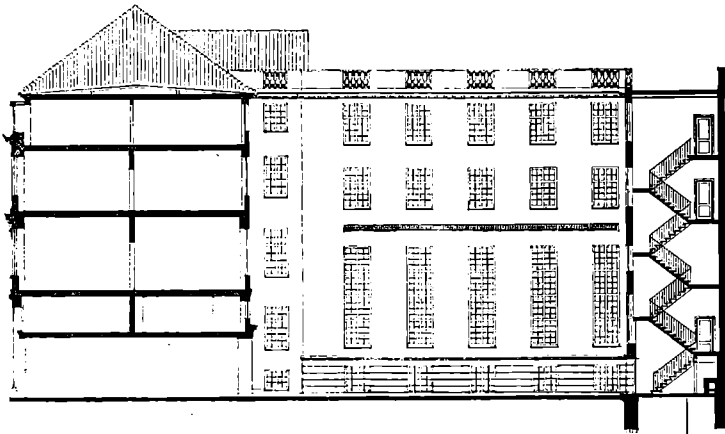

Facade og Plan for Ombygningen. 1:400

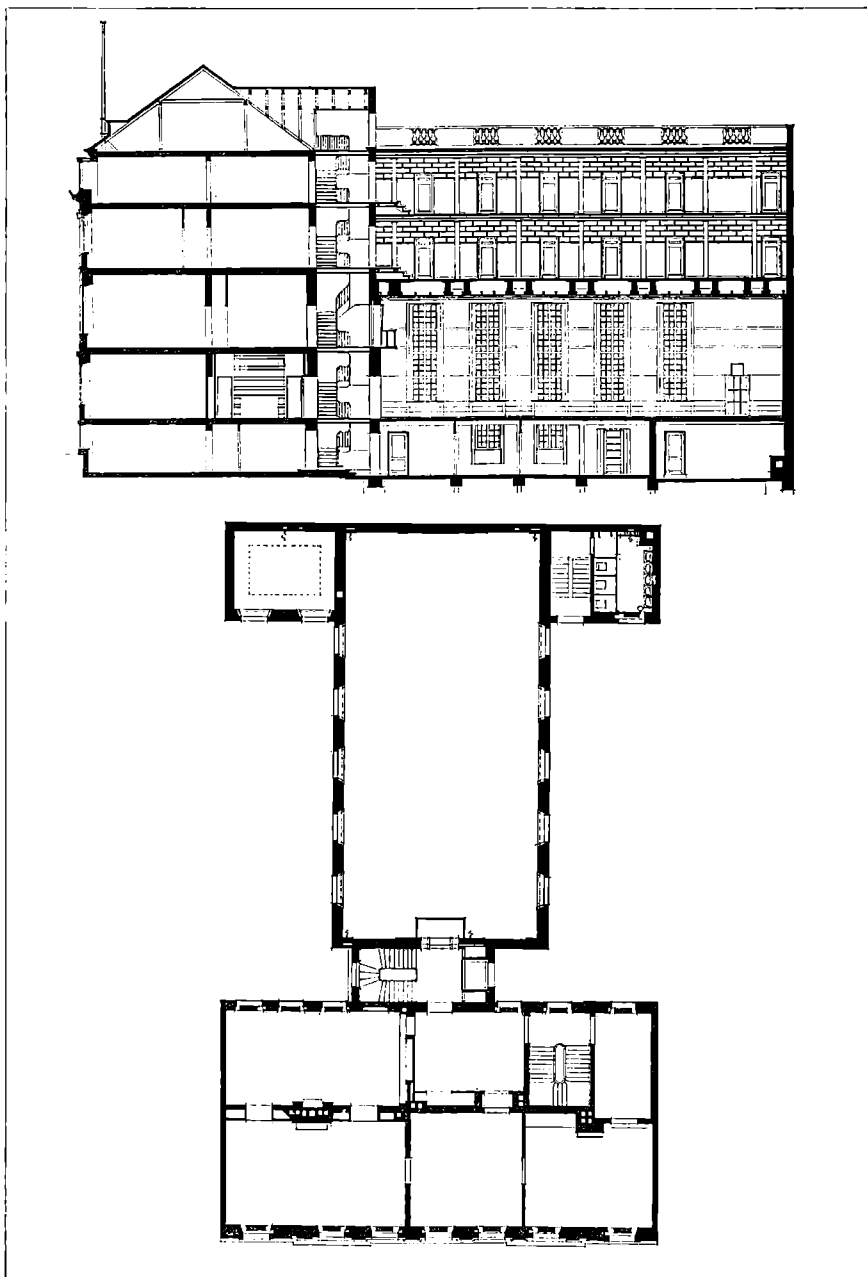

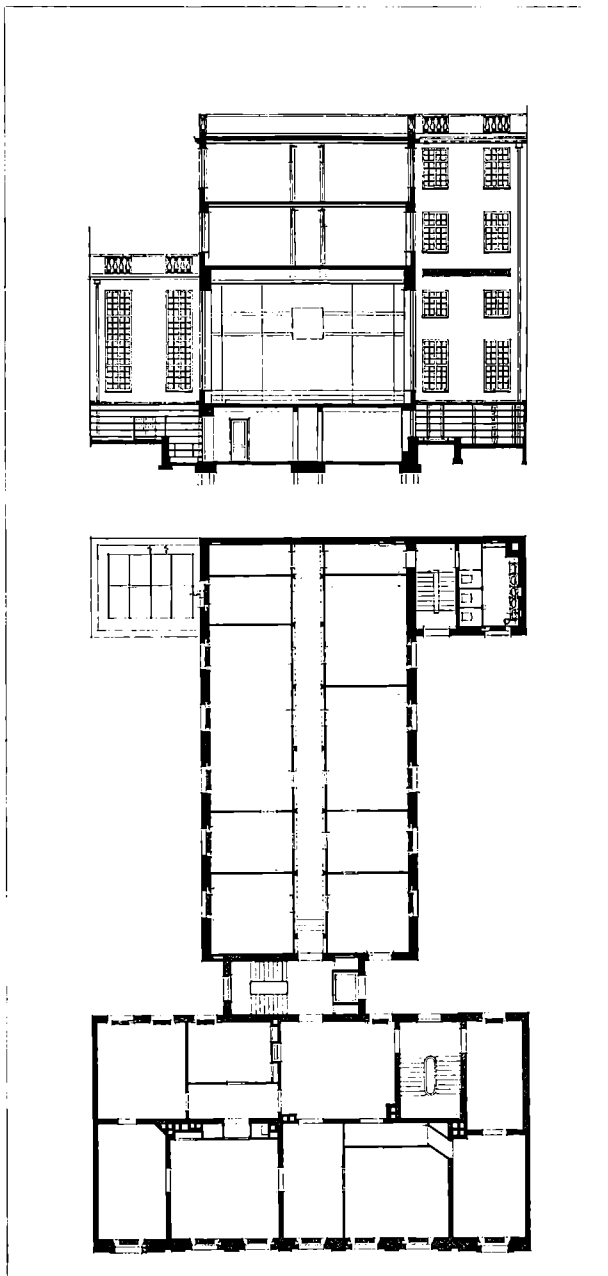
Facade og Kælderplan. 1:400

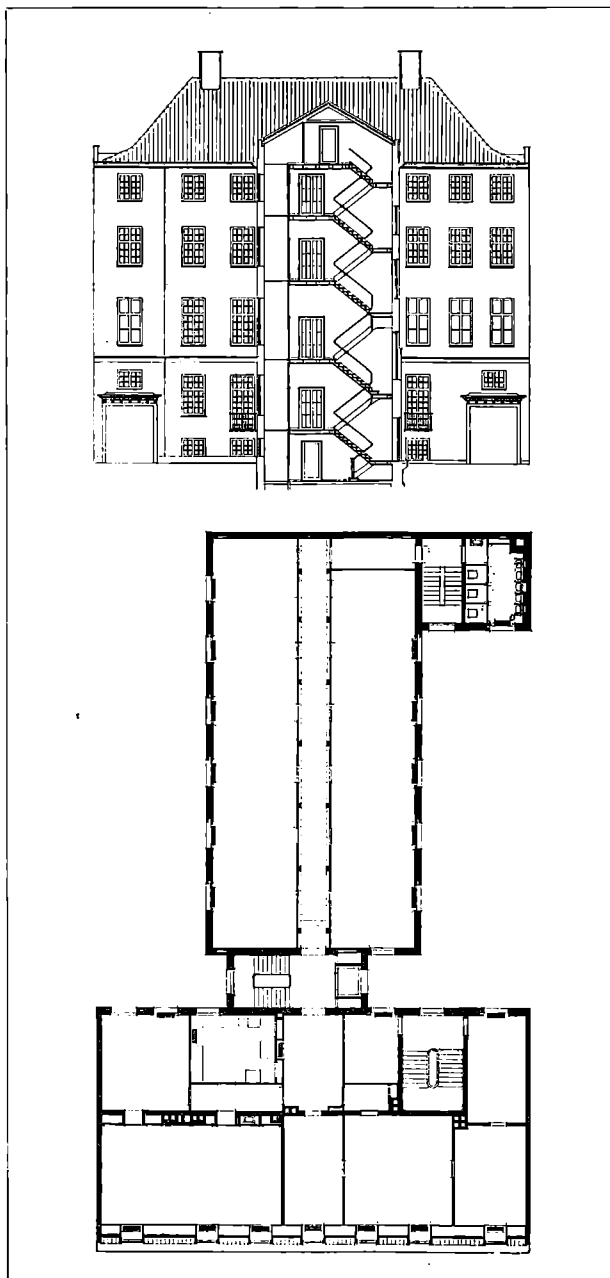
Facade af Nybygning og Plan af Stue. 1:400

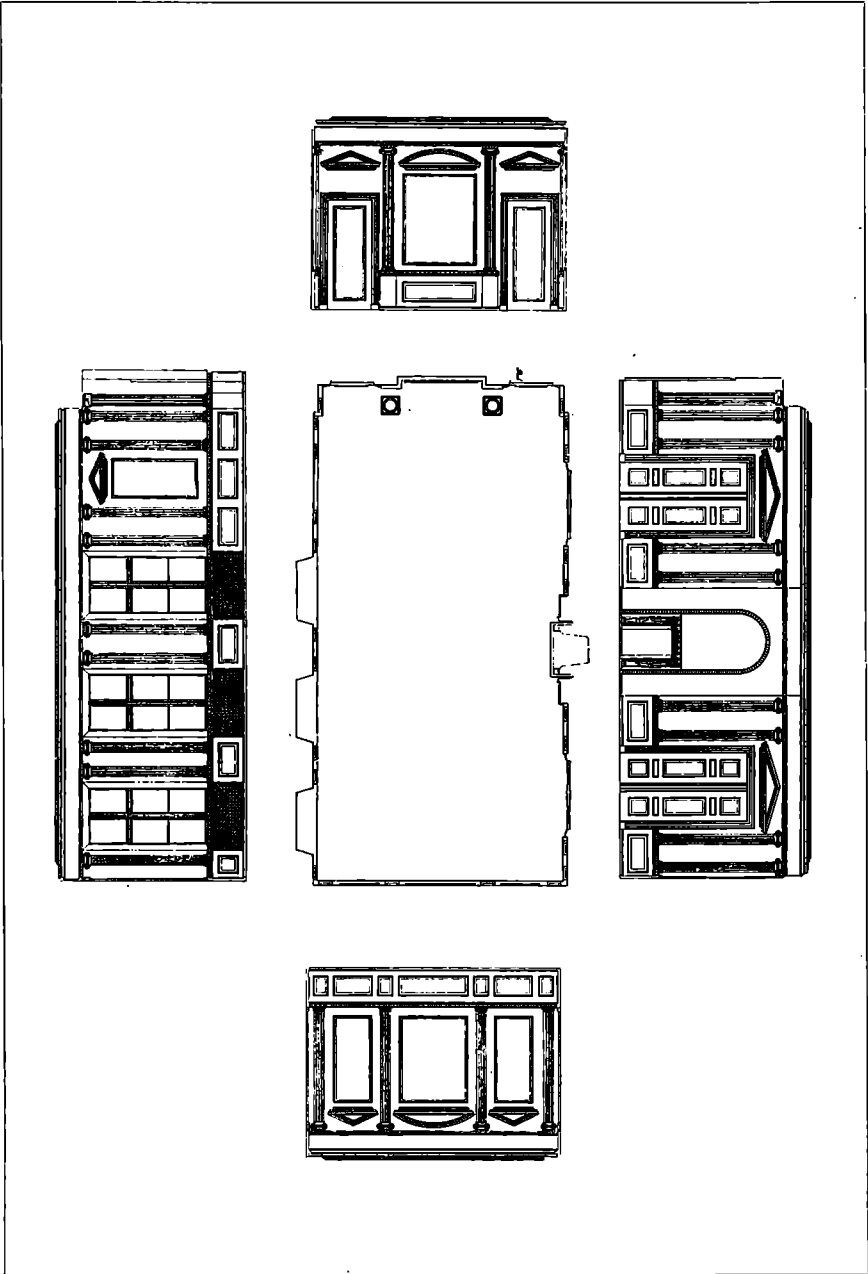
Længdesnit gennem Nybygning og Plan af 1. Sal. 1:400

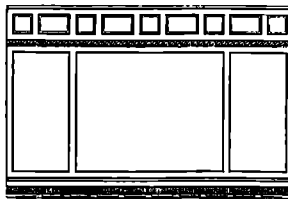
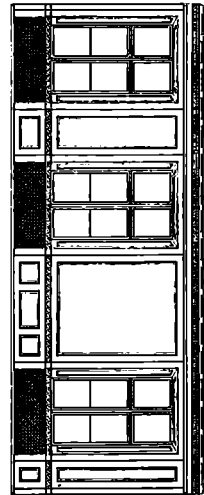
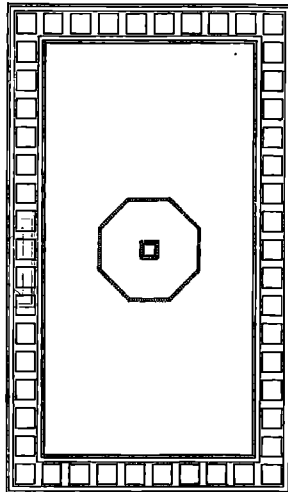
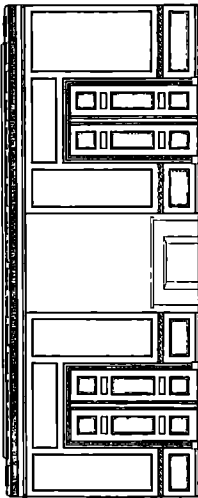
Tværsnit gennem Bogholderisal og Plan af 2den Sal. 1:400

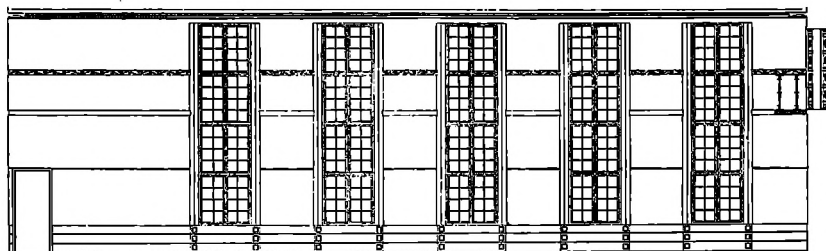
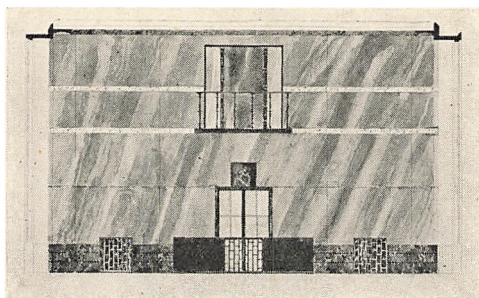
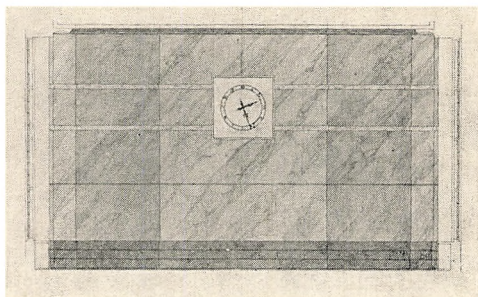
*Hovedbygningens Gaardfacade med Snit gennem Trappehus
og Plan af 3die Sal. 1:400*

Mødsal. 1:150

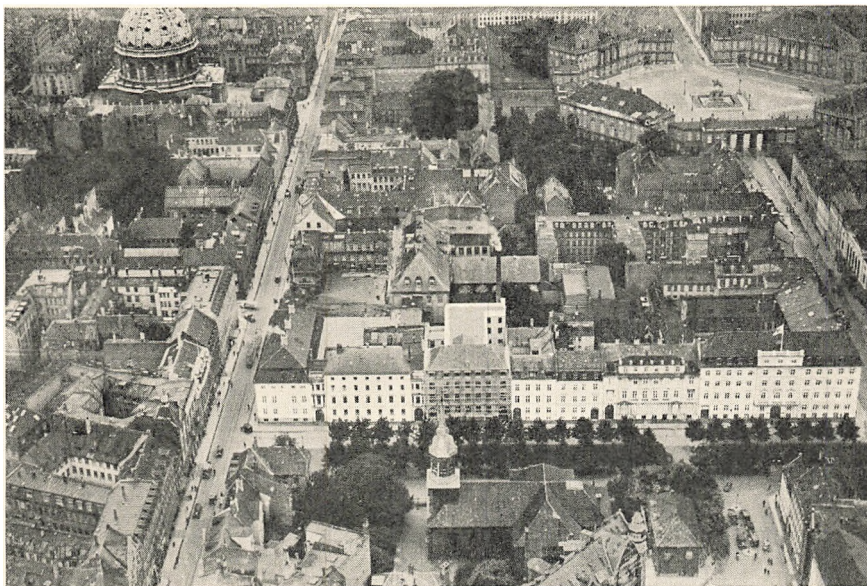

Kontor for den administrerende Direktør. 1:150

Endevægge af og Længdesnit gennem Bogholderisal. 1:200

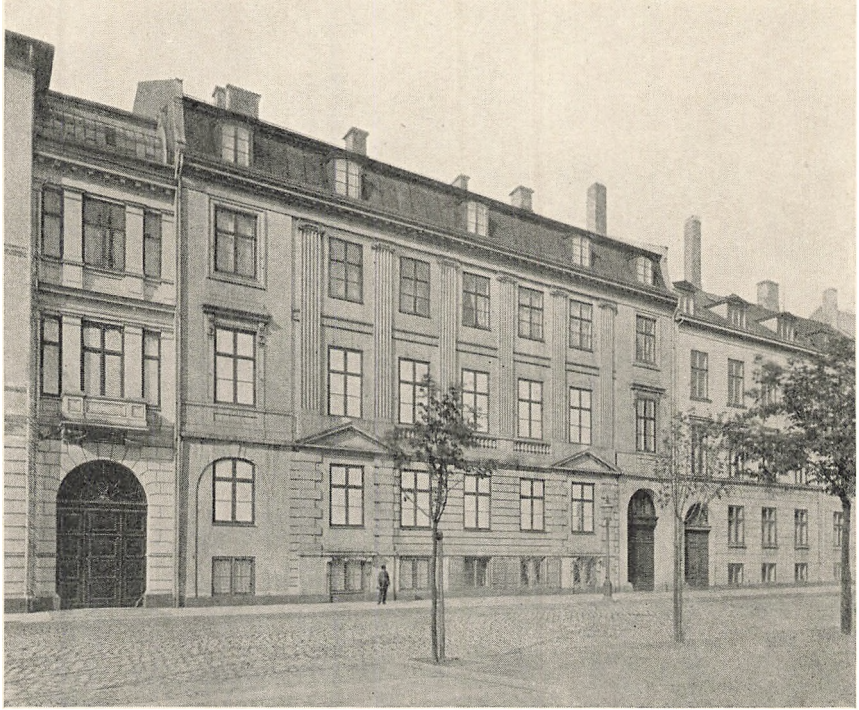

D. F. O. K.'s EJENDOM UNDER OPFØRELSE
Bygningen ses lige bag Garnisonsskirkens Spir
Flyverfotografi, September 1927

Efter at de endelige Planer var forelagt for og godkendt af Fredningsnævnet, blev de vedtaget af Kompagniets Bestyrelse, og Arbejdet paabegyndtes den 4. Januar 1927 med Nedrivning af den gamle Staldbygning i Gaarden. Den 18. Januar begyndte man paa Udgravningen til den nye Kontorbygning; den 21. Maj fandt Rejsegildet Sted, og den 15. Oktober var Bygningen i sin Helhed klar til Indflytning, der fandt Sted samme Dag.

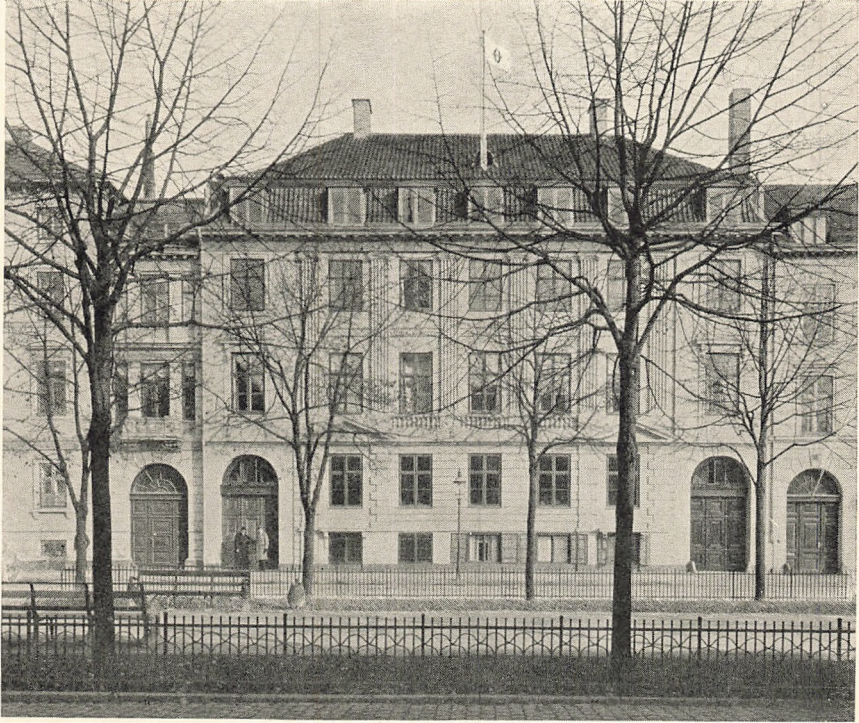
Betragter man nu det færdige Bygningsværk, maa man sige, at det er lykkedes d'Herrer Arkitekter at løse den dem stillede Opgave paa en overordentlig tilfredsstillende Maade. Det nye og det gamle Hus forliges godt.

SKT. ANNÆ PLADS NR. 5

Fotografi fra 1903

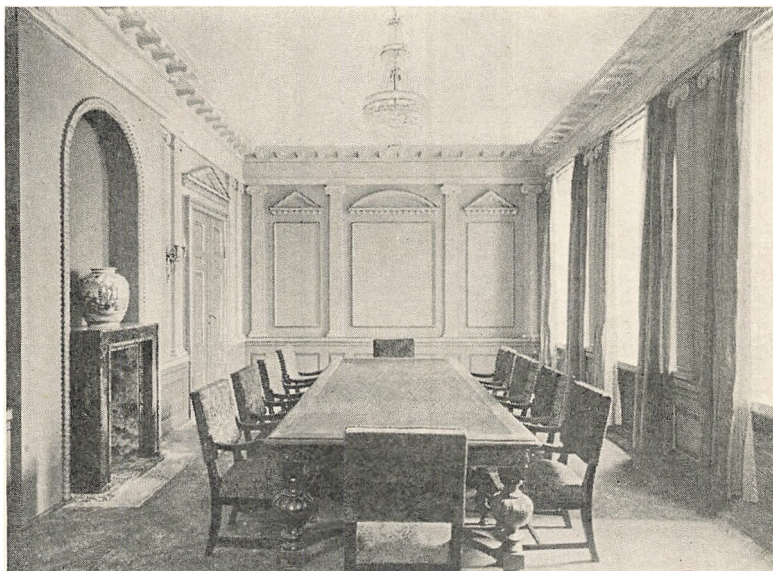
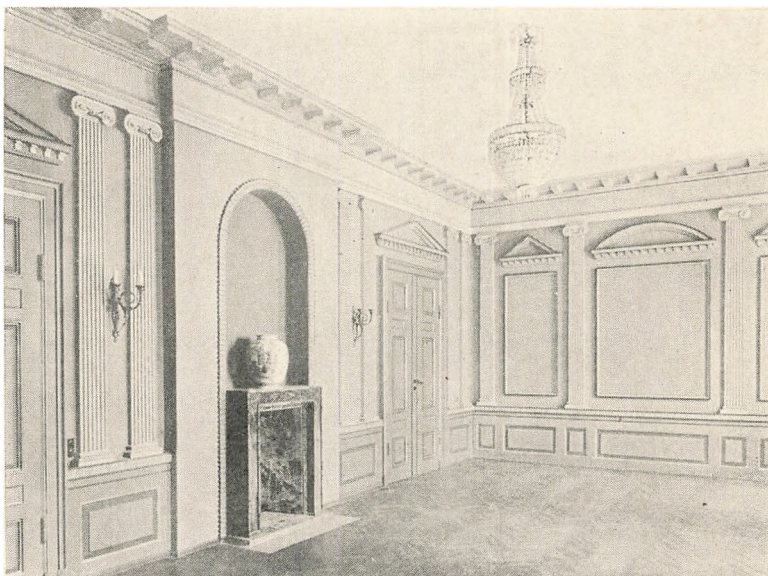
Adgangen til Kompagniet finder Sted igennem den nye Port, der er bygget som Pendant til den gamle Port og beklædt med Travertinersten. Fra Porten fører en bred Marmortrappe op til Forhallen, der virker rolig med sine lyse Farver og sin enkle Form. Fra Forhallen fører en dobbelt Glasdør ud til den gamle Trappe, der kun ved en lille Udvidelse af Repos'erne og ved Indlæggelse af Elevator nu er gjort til Hovednerven for Færdselen imellem de forskellige Etager.

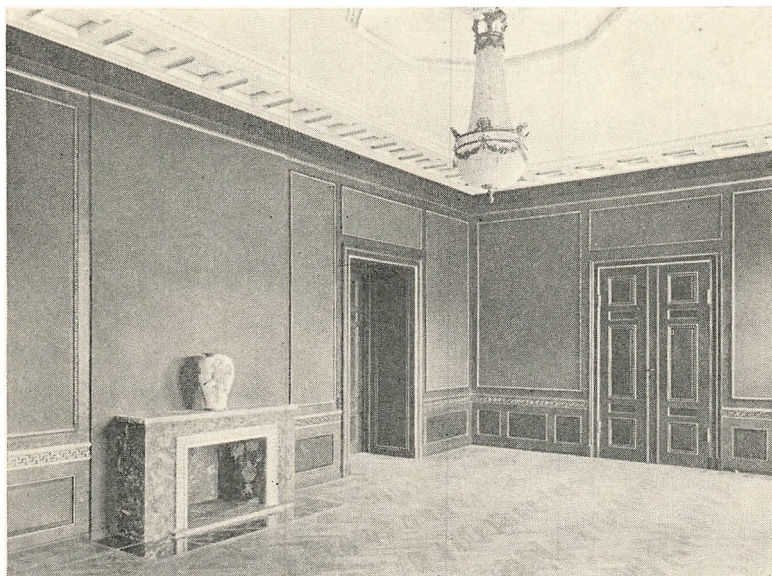
SANKT ANNÆ PLADS NR. 5

Fotografi, Oktober 1927

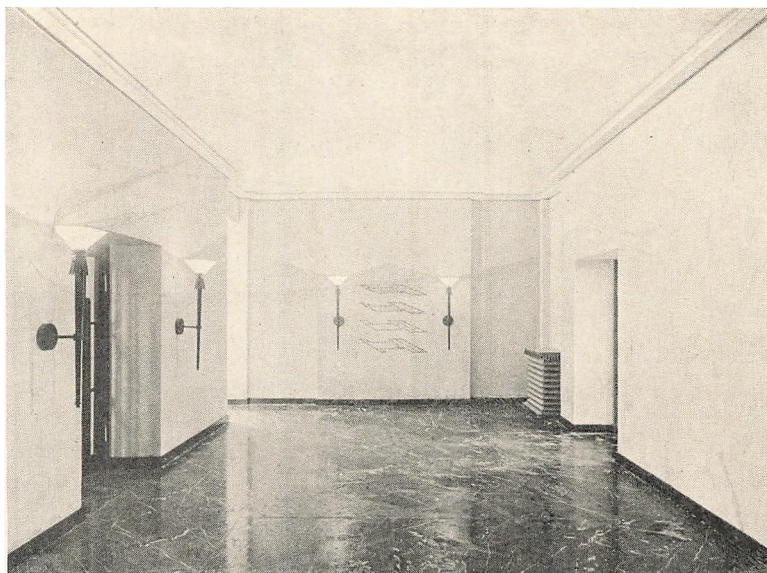
Fra denne Trappe kommer man igennem en dobbelt Glasdør ind i den store, pompøse Bogholderisal, som er Bygningens mest gennemførte Rum i Retning af Stil; fra Forholdene mellem Højde, Bredde og Længde til Skrivepulte, Ur, og Varmegitre, alt danner det et sammenhængende Hele. Salen er 22 m lang, 11 m bred og 6,5 m høj. Væggene er pudsede med Marmor-Farvepuds og slebne og virker med sine hvide Baand, der binder Salen sammen, og med sine mørke Sokler og Skrivepulte roligt og alvorligt.

MØDESALEN

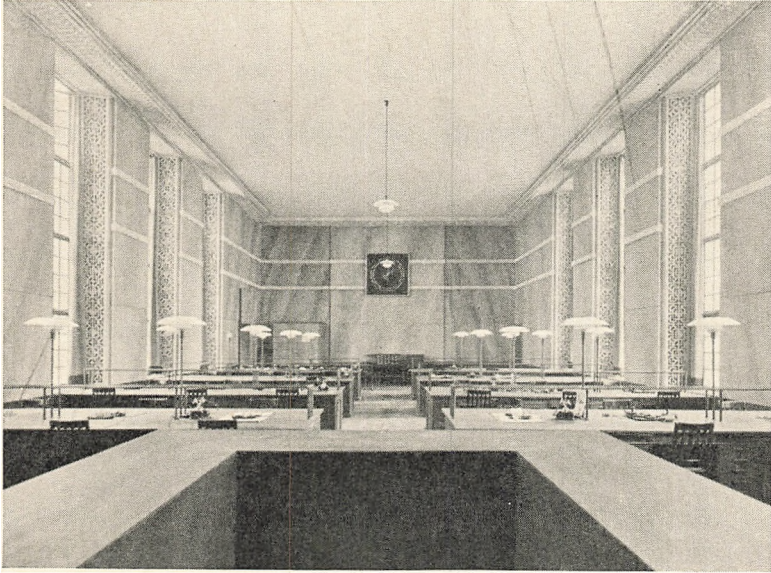
KONTOR FOR DEN ADMINISTRERENDE DIREKTØR

FORHALLEN

1. Salen i det gamle Palæ er indrettet til Direktionsværelser og Mødesal. Den er bevaret i sin oprindelige indre Udsmykning og staar som et smukt Vidnesbyrd om Bygningskunstens høje Standard i Slutningen af det 18. Aarhundrede. Mødesalen, den tidligere Spisesal, falder ved sin Udsmykning og Farveafstemning i Traad med Bygningens gamle, stilfulde Facade. Det lyse Taleværelse med Møbler fra Tiden omkring 1810, den administrerende Direktørs Kontor, gennemført med Paneler, som oprindeligt fandtes i et af de mindre Rum, og de andre Rum med deres smukke Farver og Opdeling fastholder alle den rolige og fornemme Stil, som prægede det gamle Palæ.

Paa Trappe-Repos'en udfor Direktionen har man fra

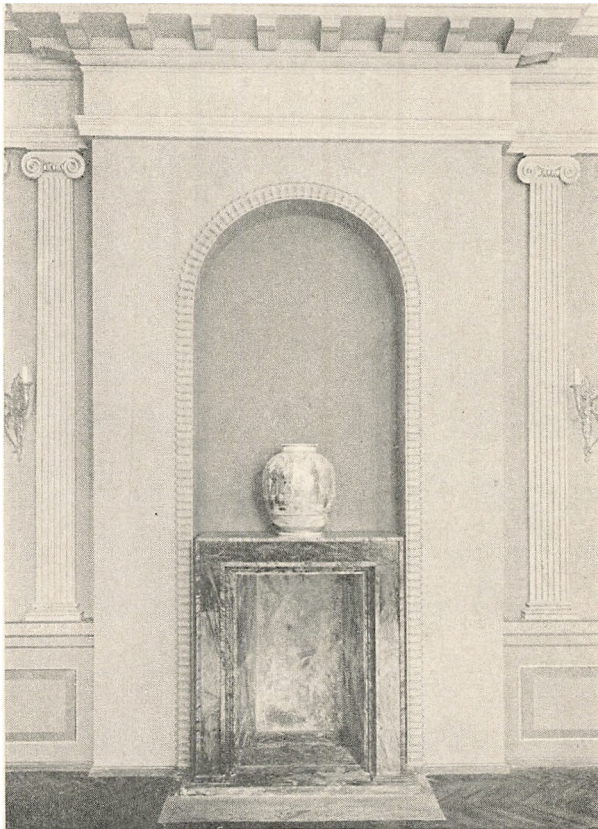
BOGHOLDERISALEN

en Balkon et meget smukt Overblik over den store Bogholderisal.

2. Salen i Forhuset, der er indrettet til Lokaler for Salgsafdelingen, er ligeledes bevaret i sin oprindelige Skikkelse og afgiver derfor meget smukke og lyse Kontorrum. 3. Salen er indrettet til Lokaler for Teknisk Afdeling samt indeholder Frokoststuer og Køkken.

De nye Rum i Nybygningens 2. og 3. Sal afgiver alle baade lyse og rummelige Kontorlokaler for Kompagniets andre Afdelinger, og er ved smukke, brede Korridorer med dobbelte Glasdøre forbunden som et Hele med det gamle Forhus.

Nybygningen er afsluttet med et stort, fladt Tag, hvor-

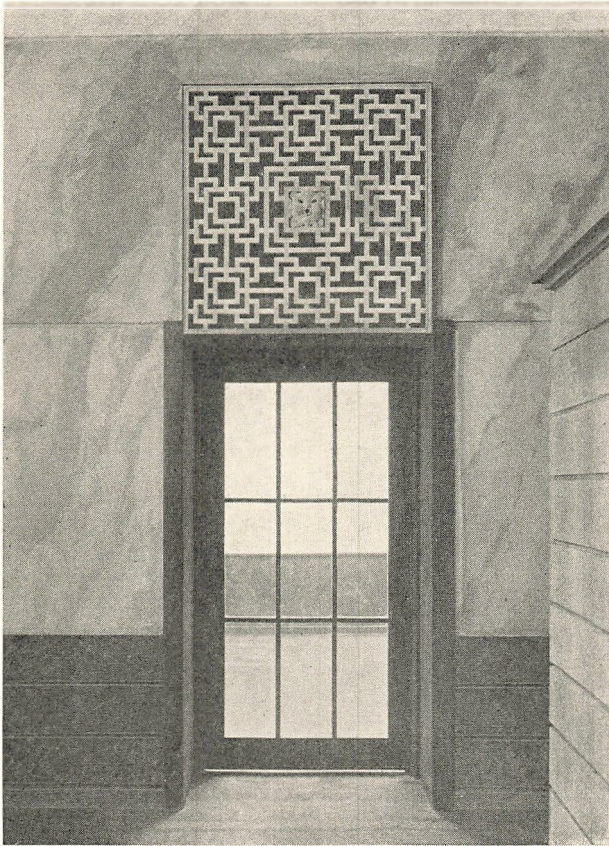
KAMINPLADS I MØDESALEN
med Porcelænsvase af N. Tidemand

fra der er en smuk Udsigt over Byen, og paa hvilket der om Sommeren vil blive indrettet Borde og Bænke til Personalets Frokostpause.

Den gamle Hovedtrappe er bevaret i sin oprindelige Form og afgiver en usædvanlig smuk Opgang til Direktionens Lokaler.

Endelig skal nævnes, at Kompagniet med Frednings-

DØR I BOGHOLDERISALEN
med Gitter for Indblæsning af frisk Luft

nævnets Samtykke har erstattet det gamle, lidet kønne Tag, der bestod af Jernplader og Skifer, med et nyt Tag dækket med graa Teglsten og i sin Profil afvalmet i Overensstemmelse med, hvad man maa gaa ud fra har været den oprindelige Bygmesters Hensigt. Ved denne Forandring har man derhos indvundet betydelig Arkivplads paa Loftet.

Den nye Bygning hviler paa 55 Jernbetonpæle, der er ca. 4 m lange, og paa 12 store Jernbeton-Fundamenter. Over den store Sal er der støbt 90 cm høje Jernbetondragere, som bærer de to ovenfor liggende Etager samt det flade Tag, der er dækket med Asfalt. Etageadskillelserne er af Hensyn til Lydens Forplantning udstøbt med Korkbeton, hvorpaa der er henlagt Magnesit og Korkparket.

Centralvarmeanlægget bestaar af 2 Stk. 15 Kvadratmeters Oliefyrringskedler, der forsynes fra en 4000 Liters Tank, nedlagt i Gaarden. Tankens Paafyldning foregaar gennem en Rørledning i Fortorvskanten. Den store Sal forsynes med 2000 m³ varm frisk Luft pr. Time; Luften indsuges gennem en oven i Taget anbragt Rist og filtreres ved at gaa igennem et i Kælderen anbragt Oliefilter.

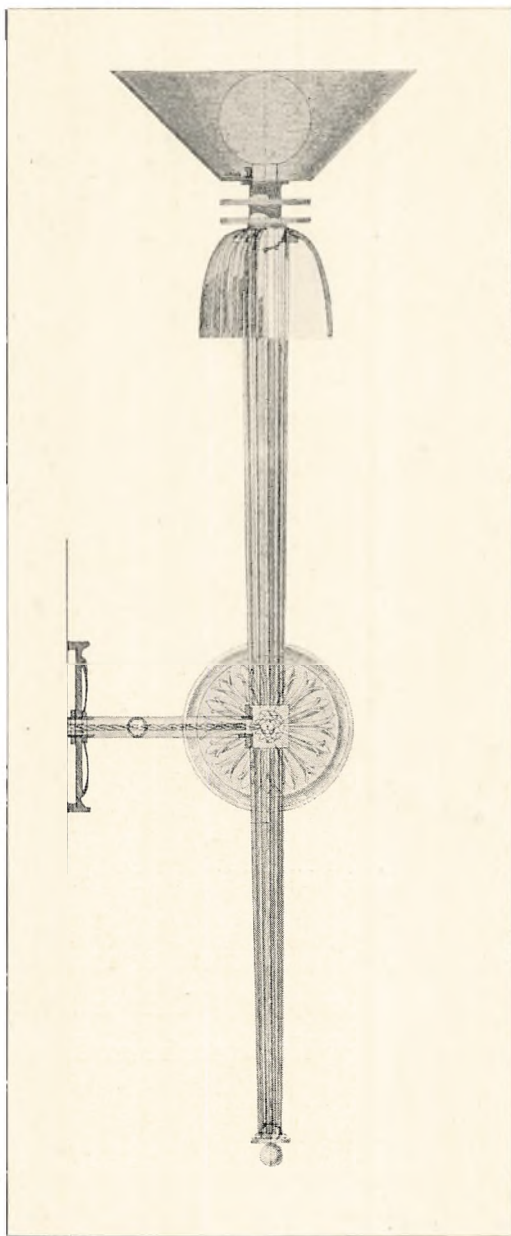
Udsugningen foregaar om Sommeren gennem en Kanal under Loftet, skjult af Gesimsen, og om Vinteren gennem Gitre forneden i Salen. Luften indblæses i Salen gennem det paa Side 49 viste Gitter, der forestiller Masken af den persiske Ørkenvindgud.

Fra Bogholderisalen fører en Elevator ned til en brandfri Box i Kælderen. Telefonanlægget, hvis Central findes paa 2. Sal, er automatisk og drives af en Motorgenerator, installeret i Kælderen. Alle Ledninger til de forskellige Kontorer er installerede i hule Fodlister. Et elektrisk Signalapparat tilkendegiver i hver Etage med henholdsvis rød og grøn Lampe, naar Direktørerne er optaget. I Bygningen er installeret et elektrisk Ursystem, drevet fra et Centralur i Telefoncentralen, med 6 Biure, et i hver Etage.

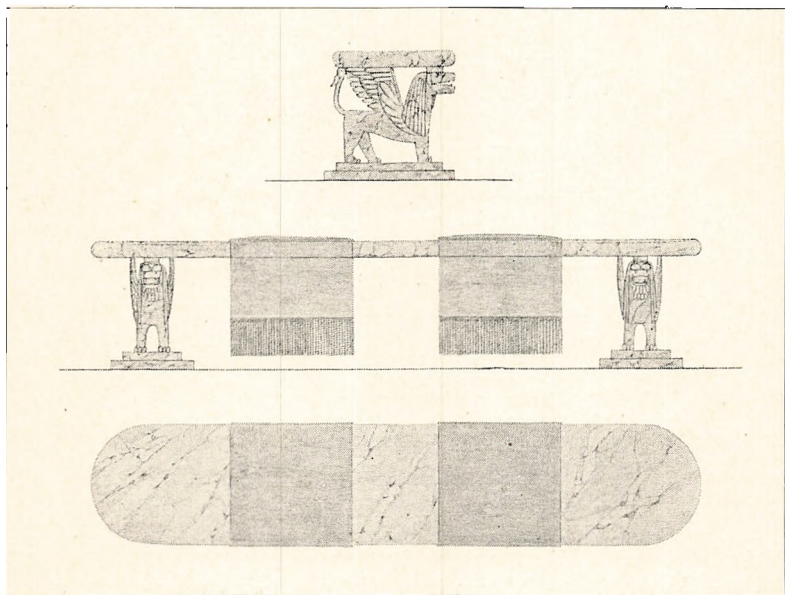
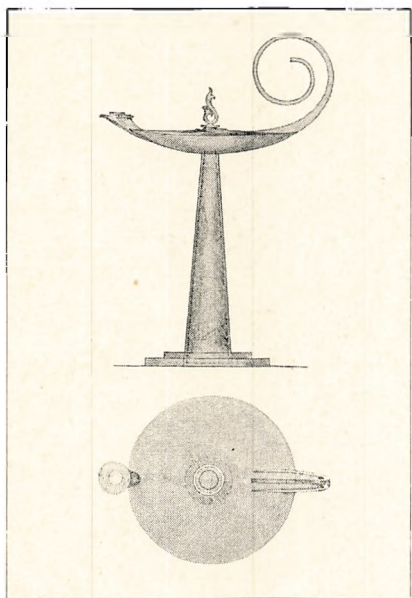

KONTORGANG I NYBYGNINGENS 2. ETAGE

Pultene i den store Bogholderisal er indrettede med Installation af Telefoner og P. H.-Lamper. Paa Trapper og Gange samt i en Del af Kontorerne er ligeledes anvendt P. H.-Lamper.

Lampet af Bronze til Forhal og Porte. 1:8

Olielampe af Bronze (1:5) og Bænk af Kunstmarmor til Forhallen (1:25)

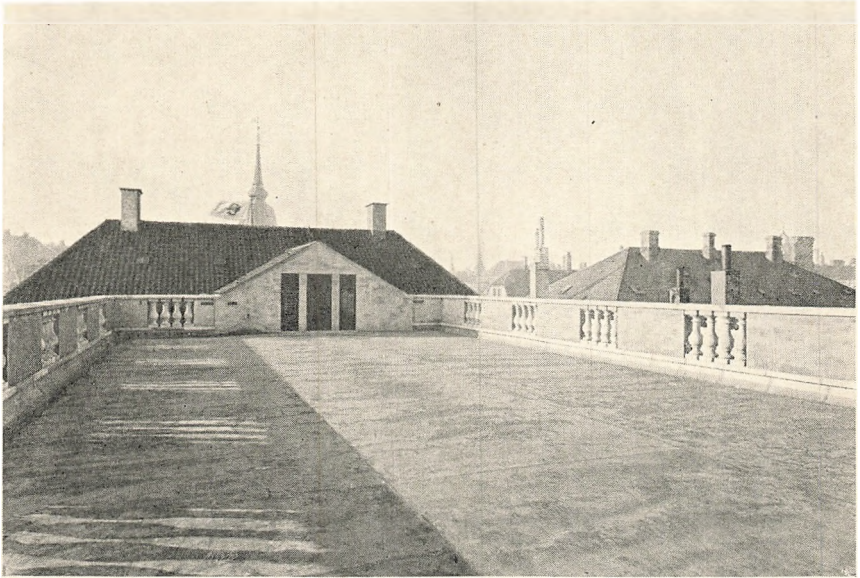

Bygningens Teknikere

A. Skjot-Pedersen og C. Lüttichau, Arkitekter
Architekt H. Hjortenbergt, Konduktør
Ingeniør Sverre Malm, Varmeanlæget
Ingeniør Erik Smidth, Jernbetonkonstruktioner

Haandværkere og Leverandører

N. Mikkelsen Sørensen, Murerarbejdet
Poul Thygesen, Tømrerarbejdet
A/S Silvan, Snedkerarbejdet
Drost & Rye Petersen, Blikkensl.- & Sanitetsarbejdet
C. Møllmann & Co., Malerarbejdet
A. Svendsen, Glarmesterarbejdet
Storm Hansen & Co., Varmeanlæget
Bonnesen & Danstrup, Kedelanlæget
Erik Høyrup, Elektrisk Lys og Kraft
A/S Titan, Elevatorerne
P. Gramann og L. C. Nielsen & Søn, Smedearbejdet
C.V. Kreutzér & Co. og Nørrebros Cementstøberi, Stukarbejdet
Lemvig Müller & Munck, Jernbjælker
A/S Sano, A/S Silvan, Munck-Christensen, Olaf Larsen & Co.
og Københavns Marmorvarefabrik, Gulvbelægninger
Mads Iversen og Sønner og Carl Scheller, Kunstmarmor

TAGANLÆGET SET MOD SKT. ANNÆ PLADS

I. F. Poulsen, Skriveborde og diverse Inventar

Lier & Co., Uranlæget

C. Olesen, Gardiner m. m.

Chr. Jørgensen, Montering

Kgl. Hof Broncest. Lauritz Rasmussen, Lampetter og div. Broncearb.

Mindre Leverancer ved følgende:

Edv. Lillelund, Butiksmontøren, De Forenede Jernstøberier,
Louis Poulsen & Co., Robert Simonsen, Christiani & Nielsen,

Baltisk Gummivareindustri, Binzer & Co., Oluf Schæbel.

I Forhallen er opsat en Tavle med følgende Indskrift

I AARET 1796
BYGGEDE
JØRGEN HENRIK RAWERT
STADSKONDUKTØR I KØBENHAVN
DETTE HUS
TIL BOLIG FOR SIG SELV

★

I AARET 1926
ERHVERVEDE
DET FORENEDE OLIE KOMPAGNI A/S
DETTE HUS
OG LOD DET VED ARCHITEKTERNE
A. SKJØT-PEDERSEN OG C. LÜTTICHAU
INDRETTE TIL
SIT BRUG

★